

Mūsų kultūros paveldas

Joana MEŠKAUSKAITĖ

Atplėšti nuo Lietuvos

(Atkelta iš „Utenio“ Nr. 48)

Šienapjūtė ėjo į pabaigą. Artėjo derliaus nuėmimo laikas. Reikėjo taisyti kelius. Dalis moterų paskirtos prie užtvankos remonto. Moterys kirto medžius, nešė žemes ir klojo ant užtvankos. Kitos paskirtos rauti kelmus. Mat kolūkiui kasmet duodamas planas išvalyti tam tikrą plotą, kad neliktų kelmų. Moterys įbrenda į pelkę, atkasa kelmą, apkapoja šaknis, po to pririša prie jo virves ir visos tempia, kol išrauna. Mama vakare pareidavo iš darbo visa purvina, šlapia iki ausų ir labai išvargusi.

Liūdno Kalėdos

Pirmas šventas Kalėdas šventėm su duona. Mama kažkur kaime iškeitė suknelę ir gavo truputį miltų. Turėjome iš laukų parsinešę avižų. Mama išvirė avižinio kisieliaus, iškepė šližikų. Šeimininkas davė du šaukštus medaus ir aguonų. Mes su broliu padarėme kalėdaičių: iškočiojome iš tešlos ploną

blyną, išpjaustėme kalėdaičio formą, išpaudėme kryželį ir iškepėm ant plytos. Šeimininkas su įdomumu stebėjo mūsų Kūčių stalą, tačiau valgyti nesėdo. Persižegnojo žiūrėdamas į kampa, kuriame kabojo mažytė vos išžiūrėta aprūkusi ikona, paragavo šližikų ir vėl išėjo į kontorą.

Po šventų Kalėdų mamą paskyrė į linų brigadą. Gale tvenkinio stovėjo linų džiovykla. Minti linus lauke – mažiau dulka, tačiau labai šalta, o kartais ir pusto. Pirtyje labai karšta ir daug dulkių. Mama pareidavo iš darbo juoda kaip negras. Per naktį kosėdavo ir spjaudydavo juodais skrepliais. Pirtyje per dieną perkaista, išėjus į lauką peršąla. Iš kitos pusės, tai geras darbas. Ji eidama namo apsijuosia vatinuką gniūžte išmintų linų. Aš juos iššukuuju, linus paslepiu, o iš pakulų veju virvutes, iš jų pinu vyžas. Kol tris poras numezgu, pirmoji

pora jau suplyšta. Mama vakarais, kai šeimininkas išei-na, verpia linus. Verpia, skuba, kol verpdama užmiega ir nugriūva į lovą. Tada aš ją apkloju, paslepiu ratelį ir mezgu. Iš lininių siūlų mezgiau kojines, pirštines, sijonus, marškinius. Rusės turėjo stakles. Su jomis susitarus mama natimis išaudė drobės ir pasiuvo broliui marškinius, man ir sau po palaidinukę. Laukų ir miškų darbuose rūbas ir apavas greitai plyšta.

Tremties skanėstai

Žiemą brolis ir stipresnės lietuvės bei rusės dirbo miške – kirto medžius kolūkio reikalams: statybai bei mal-koms. Kiti, jaunesni, žmonės išsiųsti į miškų ūkį. Ten dirba per žiemą. Pagyvenusios moterys dirbo sandėlyje – valė grūdus sėklai. Jos per dieną sukldavo arpa ar trejerį. Dar kitos kėlė linus: pasideda linų pėdą ir daužo su kultuve. Šaltukas skver-

biasi iki kaulų, tačiau esame laimingos, kad galėsime parsinešti sėmenų. Tai visų kaimo žmonių pagrindinis riebalinis maistas. Juos išvalai, paskrudini, grūstuvėje sugrūdi į miltus. Tada dažomos bulvės arba dedama į sriubą. Nepaprastai skanu. Dirbančios sandėlyje moterys parsineša kišenėse kviečių. Jas prižiūrintis Charenius tai jausdavo. Kartais pavaizduoja, kad išėjo, o pas-kui staigiai ima ir sugrįžta, suvaro moteris atgal ir patikrina kišenes. Pasveria išpiltus iš kišenės grūdus, surašo aktą ir tą moterį tempia į kontorą. Kolūkio aktyvas apsarsto aktą ir gerokai pri-gašdinę moterį paleidžia griežtai įspėdami, kad daugiau to nepasikartotų. Žino-ma, to niekada nepasikartotų, jei moteris turėtų ko pa-valgyt. Juk žiemą kolūkis nei balandos, nei duonos nor-melės neduoda. Kartais iš NKVD atvažiuoja darbuotojas ir paėmęs liudininkus

važiuoja pas kolūkiečius į namus daryti kratos. Todėl parsineštus grūdus žmonės laiko sniege arba tą pačią dieną suvalgo.

Mūsų išmainyti į palta miltai pasibaigė. Mama nedirbdama prie grūdų nieko parnešti negalėjo. Valgyti norėjosi vis labiau. Aš mokykloje gaudavau keturias bulves, bet man jų buvo per maža. Parduot jau nelabai kas liko – keli sijonai, kostiumėlis. Reikėjo juos laikyti mokesčiams. Kartais pavykdavo išsimainyti linų gniūžtę į sėmenų ar kviečių porą sauju, bet tai buvo retai. Mama labai nusiminė ir, matyt, neradus išeities man pasakė:

– Štai, pažiūrėk, kaip Raštikienės vaikai išradinę. Ji serga, nevaikšto, o jie patys save ir dar mamą pamaitina, o tu sėdi ir lauki, ką mama atneš.

Aš mačiau, kad Raštikienės vaikai eidavo elgetauti ne tik po savo kaimą, bet ir už dvidešimt trisdešimt kilometrų į kitus kaimus, o iš ten lietuvių vaikai ateidavo į mūsų

(Nukelta į 5 psl.)

(Atkelta iš 4 psl.)

kaimą. Mažai kas ką duodavo, kiti ir išbardavo, nes patys neturėjo. Aš būdama namuose mačiau, kaip per pūgą ir šaltį pas mus ateidavo vaikai, pamėlę, išbadėję, nuo šalčio sugrubusiom rankom. Sustoję prie durų jie jau nepajėgdavo ką nors pasakyti, tik gailiai inkšdavo. Aš pavogdavau nuo šeimninko ir įdėdavau jiems į maišelį po bulvę. Šeimninkas už tai nebarė, ir pats kartais paduodavo. Ateidavo lietuviai, estai, moldavai ir rusai. Jiems išėjus aš verkdavau, nes nežinojau, kaip jiems padėti, pati nieko neturėdama.

Mama pasakė, kad Raštikių Verutė žino, iš kur gauti sušalusius bulvių. Paprašiau ją paimti ir mane su savimi.

– Gerai, - sako ji. – Rytoj rytą ateik už kaimo. Pasiimk rogutes, kirvį ir maišą.

Tam reikalui mama man pasiuvo ilgas kelnes iš geltonos lovatiesės, nes einant į laukus reikia šilčiau apsirengti. Rytą su Verute susitikom sutartoje vietoje. Ėjome tuo keliu, kuriuo vežami pašarai. Šaltukas - daugiau

Atplėšti nuo Lietuvos

kaip keturiasdešimt laipsnių su vėjeliu. Išėjus į laukus pajutau, kad mano rūbai kaip rėtis – vėjas košia kiaurai per naujas kelnes lyg jų nebūtų, svyla blauzdos. Už poros kilometrų priėjome buvusį bulvių lauką. Jame kaip Cheopso piramidės pūpsėjo bulvių krūvos, apsnigtos storu sniego sluoksniu. Nuo kelio iki artimiausios krūvos apie keturis šimtus metrų reikia eiti per sniegą. Iš pradžių bridome įsmukdamos iki pažastų. Sukaitom, uždusom, netekom jėgų, o dar visas darbas priešaky. Tada nutarėm šliaužti. Šitaip tapo lengviau, nes sniegas laikė. Prišliaužus prie krūvos atsistojau ir nustebau: pilvas nuogas, apdraskytas, o kelnų nė kvapo. Atsisukau, žiūriu – mano pėdsakai kruvini, kai kur guli kelnų skuteliai, o ant manęs kabo iš kelnų likę keli skudurėliai. Mat sniegas sukietėjęs, aštrus kaip stiklas. Mes to nenumatėm. Verutės sijonas pasiūtas iš storo maišo ir atsilakė. Na, nieko. Užėjome nuo

Prisiminimų autorė. 1957 m., Vavilovka.

miško pusės, kad nesimatyti, ir ėmėmės darbo. Bulvės buvo uždengtos šiaudais ir apkastos pusės metro storio žemių sluoksniu. Žemė nuo šalčio kieta kaip metalas. Duodi duodi kirviu, tai tik mažytį trupiniuką atkapoji. Kapojome paeiliui: viena kerta, kita sėdi. Sušilome, net marškiniai šlapi. Galų gale į pavakarę prakirtome tokią skylę, kad ranka telpa. Pamažu išpešiojome iš ten šiaudus. Mūsų nusiminimui,

bulvės taip prišalusios viena prie kitos, jog su pirštais neįmanoma atlupti. Teko įkišus ranką atšildyti bulvę, tada lupti. Po truputį kuo toliau, tuo lengviau ėmėsi. Taip mes abi prisirinkome po pusmaišį. Rankos, aišku, buvo kruvinos. Sutemus grįžome namo. Važiuodamos per kaimą pamatėme ateinant Charenių. Pasukome kitu keliu. Jis sustojęs ilgai žiūrėjo mums įkandin, bet nieko nesakė. Mama su broliu apsidžiaugė laimikiu. Tuoj pridėjome puodą bulvių, užpylėme lediniu vandeniu ir išvirėm. Skanumėlis neapsakomas. Rytojaus dieną šeimninkas atnešė naują: Charenius matė mus ir pranešė valdybai. Mane iškvietė į kontorą. Labai nebarė, bet griežtai įspėjo, kad daugiau to nepasikartotų.

Savaitę valgėme bulves, o paskui vis tiek nuvažiavau į laukus viena. Kelią jau žinojau. Suradau krūvą bulvių, jau atkapotų ir išvežtų kiaulių fermai, tačiau pakraščiuose po šiaudais ar žemėm

dar buvo likę, tad dar pusmaišį prisirinkau. Kitą kartą radau sušalusius turnepsų krūvą. Tai geras laimikis. Be jokio vargo prisirinkau pilną pilną maišą. Jie dideli. Vieno turnepso užtenka pavalgyti keliem kartam. Svarbiausia, kad šeimninkas sakė – už juos nebaus. Lietuviai juos pavadino „sovetskijoje salo“ (*tarybiniai lašiniai*). Virti arba atšildyti jie neskanūs, bet suledėję nepraranda skonio. Tik kai daug suvalgai, labai šąla pilvas. Mama juos sutarkavus ir pridėjus miltų kepėdavo blynus arba virdavo košę.

Fantastiškos svajonės

Brolį paskyrė dirbti į vadinamąjį „pichtovyj zavod“ – tai kėnių alyvos primityvi varykla. Pichta, arba kėnis, visai panašus į eglę, tik jo spygliai ilgesni ir švelnesni, ir kvėpia maloniai. Šis medis išauga iki keturiasdešimties metrų aukščio, tiesus, lygus. Iš spyglių varomas skystis (alyva), panašus į terpentinę. Ši gamykla sukurta, todėl drausmė buvo griežta. Girdėjosi kalbos,

(Nukelta į 6 psl.)

Atplėšti nuo Lietuvos

(Atkelta iš 5 psl.)

kad ši alyva naudojama karo tikslams – būtent „katiušoms“.

Jiems, kaip sukarintai įmonei, davė bulvių ir miltų, paskirta virėja ir brigadininkas. Mėnesio davinį jie suvalgydavo anksčiau ir, kad nenumirtų badu, Jonas gaudydavo burundukus. Kartą, kai buvo beviltiška padėtis, visi išvargę, apiplyšę, labai alkani sėdėjo barake nusiminę, Jonas paėmė į rankas gitarą. Sukūrė melodiją ir eiles, kurias deklamavo su akompanuodamas gitara. Žodžiai buvo maždaug tokie: praeis daug metų, karas seniai bus pasibaigęs, užžels takai į šį baraką, o jis sugrįš į tėvynę. Ten gyvens taip gerai, kad nusipirks skrybėlę ir mašiną, bus sotus ir visai nenorės valgyti. Tada sės į mašiną ir atvažiuos čia. Čia pichtos jau bus nudžiūvusios, barako nebeliks nė ženklo, tik vos žymūs takai primins, kad kažkada čia vaikščiota žmonių. Aplinkui, kaip

ir dabar, žydės nuostabios laukų gėlės. Visi bendradarbiai jau bus sukūrę šeimas, turės vaikų ir anūkų. Susitiksime tada visi linksmi, laimingi ir sotūs. O jis atveš mašinoje skaniausių valgių ir gėrimų, visus vaisius. Žmonės klausėsi jo ir taip ėmė juoktis, kad net užmiršo alkį. Jiems tai atrodė tokia drąsi fantastika, kad nė pasvajoti neįmanoma.

Kai praėjo daug metų, tikrai visi mes atsidūrėm Lietuvoj ir tikrai Jonas įsigijo mašiną, specialiai nusifotografavo su skrybėle ir tą nuotrauką nusiuntė į Sibirą bendražygiams. Svajoję jis dar ten sugrįžti pasimatyti su visais, likusiais, tačiau paaiškėjo, kad ten jau tų žmonių nebėra. Visi išsisklaidė po pasaulį kas kur. Gal tik prisiminimuose kur nors dar atgyja tie seni vaizdai, pamažu iškeliaudami į aną pasaulį. Be to, tokiai kelionei vis neužtekdavo pinigų.

Bado akys

Mes su mama, Jonui apsigyvenus taigoje, likome dviese. Sugedus linų džiovyklai mamą paskyrė perrinkinėti bulves. Prižiūrėtojas – trečios brigados daržininkas-brigadininkas Kvitkinas. Į jo pareigas įėjo ir kišenių tikrinimas. Lietuvės labai nemokėjo vogti – įsidėjusios į kišenę kelias bulves tuojau išsiduodavo. Kvitkinas kontoroje niekada neskundė. Kartais išeidavo į namus anksčiau sudarydamas sąlygas moterims pavalgyti ir pamaitinti šeimą. Tada moterys prisikišdavo bulvių visur, žinoma, stengėsi nepatekti į Chareniaus rankas.

Rusėms badas mažesnis – jos dar turėjo savo bulvių. Tos šeimos, kurių sūnūs dirba vežėjais su jaučiais ar arkliais, apsirūpindavo duona iš rudens. Tos moterys, kurios neturėjo sūnų ir nesigiminiavo su vežėjais, taip pat vargo kaip ir mes. Jos ir pamokė, kaip reikia įsipilti į kišenes grūdų, kaip parnešus sutvarkyti, kad nepatektum į NKVD rankas. Visada paskolindavo

mums metalinius grūstuvus. Jos buvo drąsesnės, nes pragyvenusios kaime jau dešimt metų, tarp savęs susigiminiavo, dažnai vieni kitus vadino „kum“ ar „kuma“. Šios moterys dažniausiai žinojo, kada bus krata. Lietuvės bijojo visų. Nežinau, kaip ir kokių būdu įsigydavo duonos brigadininkai, pirmininkai, Charenius ir mūsų šeimnininkas. Jie grūdų ir miltų visada turėjo. Seiminininkas kepė duoną pats. Rytą jis visada virdavo bulvių košę. Įmuša ten kiaušini, įpila pieno, po to košę apkepa krosnyje ir pusryčiauja užgerdamas balinta arbata. Kartą jis pasiskundė mamai:

– Jūs, Vladislava Josifovna, paprašykite savo dukters, kad ji į mane taip nežiūrėtų, kai aš valgau. Aš žinau, kad ji alkana, ir negaliu nuryti kąsnio, o visus išmaitinti irgi nepajėgus.

Gal iš tikrųjų aš į tą košę žiūrėdavau klaikiomis akimis, kad valgydamas stengėsi nususukti į langą. Paskui rado išeitį. Apvalgo keptuvėje košę ir palieka vieno šaukšto saujelę man, o kartais dar atpjauna plonytėlę

riekutę duonos ir užbalina arbatą.

– Čia tau, Nina, - sakydavo jis. – Tu juk uždirbai – nešioji pieną į pieninę, vandens prineši karvei, daržus nuravi.

Aš palaukdavau, kol jis išeis, ir tada paliktą maistą valgydavau mažais kąsneliais, kad pratęščiau tą malonumą.

Be žinios apie vyrus

Dienos po truputį ilgėjo, pūgos baigėsi. Saulutė darėsi vis meilesnė, bet šaltukas nepasidavė, dar nebuvo mažiau nei dvidešimt laipsnių. Tėvynės ilgesys graužė visus kaip kirminas. Kai saulė leidžiasi į taigą, visi lietuviai, kur bebūtų, sužiūra į tą pusę ir, kas įdomiausia, kiekvienas ten įžiūri savo tėviškę. Aš, pavyzdžiui, saulės atspindį aiškiai matydavau šimtametes liepas aplink sodybą, atskirai išsikišęs matėsi klevas. Žiūrėdavau ilgai, kol paskutinis spindulėlis dingdavo už medžių. Rodos, taip arti Lietuva, intum ir nueitum. Paverkdavom abi su mama apsikabinusios. Kitas ilgesio kirminas buvo

(Nukelta į 7 psl.)

(Atkelta iš 6 psl.)

vyrai, dingę be žinios. Kiekvieną kartą, kai moterys eidavo pasirašyti pas komendantą, klausdavo, kas girdėt apie juos. Komendantas šaukė visa gerkle:

– Jūs man galvą išūžėt su savo vyrais! Kai sužinosiu, tai pasakysiu. Štai moterų vyrai žūsta fronte, ir tai jos taip nezirzia.

Bet moterys vilties vis dar nė viena neprarado. Tai sapnai, tai burtai vis rodė, kad jie gyvi. Jos rašė pareiškimus į visas instancijas ir laukė laukė atsakymų vis puoselėdamos viltį. Jei ne viltis, daugelis būtų neištvėrę. Badas, šaltis, darbas ne pagal jėgas, nemiga, nervinė įtampa, nuolatinis paniekinimas žmogiškos būtybės, tėvynės ilgesys, artimųjų netektis, nežinia dėl rytojaus – visa tai sudarė sąlygas fiziniam ir moraliniam išsekimui. Ir žmonės ieškojo vilties. Ieškojo visur – maldoje, sapnuose, būrime, vieni kitus paguosdami. Būdavo momentų, kai gyvenimas rodėsi be išėjimo. Mirtis neateina, ir gyvent negali. Gerai, kad buvo moterų, kurios ir

Atplėšti nuo Lietuvos

nevilty šypsojosi. Ponia Ika mienė bėgdama pro šalį susitinka moterėles, prislėgtas rūpesčių, ir šūkteli:

– O, sveikos! Ko taip liūdit? Greit namo važiuosim!

– Nu? – nustemba jos. – Iš kur žinai?

– O! Tikrai sugrįšim, dar ir butelį išgersim, - ir nubėga, besišypsanti, mojuodama nustebusiom moterim. Po tų žodžių sujuda kibirkštėlė vilties ir kančia trumpam pasitraukia. Nors ir netiki jos tais žodžiais, bet vis tiek truputėlį šilčiau. Ilgais žiemos vakarais grįžusios iš darbo moterys susieidavo bendrai pasimelsti, pagiedoti šventų giesmių ar paburti.

Vaikystė baigėsi

Mokykloje mano mokslai ėjo į pabaigą. Paklausiau mamos, ar leis mane į mokyklą kitais metais.

– Šito padaryt aš negalėsiu. Nei apaut, nei aprengt, nei pamaitint neturiu kuo. Juk reikės tris kilometrus per pūgas ir šalčius kasdien eiti į Bakčiarą, ir ne vienus metus.

– Mama, aš nusimegsiu vyžas.

– Tu galvoji vaikiškai. Žūsit kur pusnyse. Neliūdėk. Grįšim į tėvynę, mokysies lietuviškoj mokykloj.

Tartum išgirdęs mano sielvartą po kelių dienų užėjo pas mus mokytojas. Jis ilgai ir pagarbiai kalbėjosi su mama. Patarė jai susimąstyti dėl mano ateities. Jis gerai suprato mūsų padėtį. Išeidamas nuoširdžiai gailėjosi, kad negali mums padėti materialiai.

1942 m. pavasario laukų darbai prasidėjo liūdnei. Netekus vyrų prie sunkių darbų teko stoti moterims. Kelių vyrų, paliktų rezerve, dirbti su traktoriais neužteko. Ėjo arti ir sėti moterys ir paaugliai su arkliais, jaučiais, o jei trūko, tai ir su karvėmis. Savo asmeninius daržus visi kasė naktį su kastuvais. Lietuvėms paskyrė daržus už kaimo neišdirbtoje žemėje. Reikėjo grįžus iš darbo išrauti kelmus, nuplėšti velėną ir sukastį žemę. Bulvių sėklų trūko. Žiemą,

kai keitėme rūbus į bulves, jų viršūnėlių nesuvalgėme, bet jų neužteko. Su mama ėjome uždarbiauti – vakarais kasdavome žmonėms daržus. Po žiemos visi buvome nusilpę – ne tik žmonės, bet ir gyvuliai. Visi laukėme, kada bus ariamas pernykštis bulvių laukas. Mes, vaikai, kaip varnos einame paskui plūgus ir renkame pernykštes bulves – kitaip sakant, jų žieves. Parnešus namo iš vidaus iškratai krakmolą, pridedi vandens ir kepi blynus. Kad šie lietiniai neliptų prie keptuvės, šeimininkas davė gabaliuką vaško. Įvyniojus jį į skudurėlį patepi keptuvę, lietiniai kepa puikiai ir labai skanūs.

Su šiuo 1942 m. pavasariu prasidėjo mano darbo „karjera“. Buvo sudaryta vaikų brigada. Iš pradžių ėjome sodinti bulvių. Moterys kasė su kastuvu duobutes, o mes mėtėmė gumbus. Čia pietums duodavo virtų bulvių. Baigus sodinti bulves mūsų, vaikų, brigadą paskyrė prie tabako plantacijų.

Senutės moterys sodino tabaką, o mes laistėme. Štai čia išėjus į didžiuosius laukus aš pamačiau Sibiro gamtos grožį. Tarp banguojančių žalių javų, tarp drebulių ir beržų giraičių gausiai žydėjo laukiniai bijūnai, akacijų ir erškėčių krūmai, linko nuo žiedų gausumo baltos ievos. Čia valgyti jau nevirė ir pietų pertrauką praleisdavome pasisėdėdami ir prisimindami įvairius valgius Lietuvoje.

Pamiškėje pamatėme daugybę žydinčių gėlių. Tai lelijos – violetinės spalvos su juodais taškučiais, labiau pražydusių lapeliai užsiraite. Rusų mergaitės puolė jas kasti ir svogūnėlius valgyti. Išmokome ir mes. Skonis panašus į žalią bulvę. Labai sunku su rankomis iškasti, nes svogūnėlis tūno gan giliai žemėje. Šitai rausėmės kaip šernai.

Laukuose jau išplaukė javai. Mes dažnai vis ėjome žiūrėti, ar jau sustangrėjo grūdas. Sulendame visi į kviečių lauką ir čežiname varpas sutūpę kaip žiurkėnai, retsykiais iškišdami galvą, ar kas nejoja pro šalį.

(Tęsinys kitame numeryje.)

Anykščiai ir Niūronys tarp patraukliausių šalies turizmo vietovių

Viešoji įstaiga „Terra Publica“, sudariusi patraukliausių Lietuvos turizmo vietovių sąrašą, į geriausiųjų dešimtuką įtraukė ir dvi Anykščių krašto vietas. Į penktąją patraukliausių šalies turizmo objektų vietą pateko Anykščiai- 2012-ųjų metų Lietuvos kultūros sostinė. Devintoje vietoje-Anykščių seniūnijos Niūronių kaimas su unikaliu, gausiai turistų lankomu Arklio muziejumi.

„Iki tradicinio kurorto Anykščiams tetrūksta tik sūrios mineralinio vandens versmės. Tačiau ir be jos miestas užkariavo aukštas

Arklio muziejaus teritorijoje, rekonstravus senus pastatus, buvo įrengtas modernus Amatų centras.

Lankytojai gali savo akimis išvysti, kaip darbuojasi kalvis...

pozicijas, savo galimybėmis lenkiantis kai kuriuos tikrus kurortus. Šalia lankytinų objektų įvairovės Anykščiai šiemet- taip pat Lietuvos kultūros sostinė, o tai priverčia dar labiau pasistengti primant gausesnius turistų srautus“, - teigia patraukliausių turizmo vietovių reitingo sudarytojai.

Beje, komentuodami apie mineralinį vandenį, VšĮ „Terra Publica“ atstovai šiek tiek suklydo. Anykštėnai turi savo mineralinį vandenį. Jis trykšta iš garsiajame Anykščių šilelyje esančio mineralinio vandens gręžinio. Kurį laiką įmonėje „Anykščių vynas“ mineralinis vanduo „Anykščiai“ buvo pilstomas į butelius ir tiekiamas parduotuvėms. Taip pat šis mineralinis vanduo buvo naudojamas įvairioms procedūroms ilgus metus veikuosiuose poilsio namuose „Šilėlis“ ir rehabilitacijos centre. Kai vietoje poilsio namų iškilis modernus SPA sveikatingumo centras, be abejo, procedūroms mineralinis vanduo vėl bus naudojamas. Specialistų nuomone, Anykščių mineralinis vanduo yra tinkamas ir kaip sta-

viškė, hipodromas, Vorutos (Šeimyniškių) piliakalnis ir Anykščių miestas...“

Turistinių objektų vertinimo kriterijai buvo suskirstyti į atskiras grupes. Buvo vertinama paties objekto svarba, jo patrauklumas turizmui, infrastruktūros buvimas, ekspozicijų gausa, aktualumas įvairioms visuomenės grupėms, geografinė padėtis, privažiavimo keliai, sa-

juvelyras...

lo vanduo, ir kaip profilaktikos priemonė sergant kai kuriomis ligomis.

Todėl neabejojama, kad Anykščiai iš kurortinės vietovės netolimoje ateityje gali virsti kurortu...

Patraukliausių Lietuvos turizmo vietovių sąrašo sudarytojai negaili komplimentų ir Niūronių kaimui:

„Niūronių kaimas atlaiko didėjančią konkurenciją ir kitų vietovių „spaudimą“. Arklio muziejuje atnaujintas lankytojų centras, edukacinės erdvės, pažintinė programa. Lankytojų suaugusiųjų ir vaikų laukia savo darbui atsidadę darbuotojai ir teminio Lietuvos kaimo idėjai entuziastingai pritariantys etnografinių sodybų gyventojai. To nepapasakosireikia patiems pamatyti... Be to, čia pat Jono Biliūno tē-

kaip audžiamos tautinės juostos...

vireklama, sanitarinės sąlygos ir daugybė kitų dalykų.

Niūronys su Arklio muziejumi teisėtai sulaukė tokio aukšto įvertinimo. Muziejus gerai žinomas ne tik tai mūsų šalies gyventojams-čia nuolat sutiksi ir svečių iš užsienio. Labai populiari edukacinė programa „Duonelė kasdieninė“, kurios metu muziejaus svečiai suži-

no viską apie duonutės keklą nuo rugių pasėjimo iki pirmosios duonos riekės. Šios edukacinės programos dalyviai patys savo rankomis gali paruošti ir išsikepti naminės duonos kepalėlį. Atsižvelgiant į metų laiką, papročius, kalendorines šventes, vieninteliame Baltijos šalyse Arklio muziejuje Niūronyse siūlomos edukacinės programos „Bitelė ratuota“, „Prie balto Kūčių stalo“, „Velykinių margučių raštai“, „Kas turi raga, tam nereikia botago“. O kas nenori apžiūrėti gausių muziejaus ekspozicijų, pasivažinėti arklio traukiamomis bričkelėmis, pajodinėti arkliais, žiemos metą apskrieti Niūronių apylinkes rogėmis?

Neseniai Europos Sąjungos lėšomis buvo įrengtas jaukus Amatų centras, kur muziejaus lankytojai turi progos susipažinti su kalvio, juvelyro, juostų ir lovatiesių audėjų darbu, pamatyti, kaip gimsta meno dirbiniai iš keramikos, metalo. Čia pat, Amatų centre, organizuojamos ir įvairios parodos.

Tie, kas lankėsi Arklio muziejuje prieš keliolika ar net keletą metų, dabar jau sunkiai beatpažins senąjį muziejų: čia tiek daug įvairių naujovių, pasikeitimų, malonių staigmenų.

Nuolat gražėja, keičia savo „rūbą“ europinėmis lėšomis įgyvendinamais projek-

tais ir Anykščių miestas. Kasmet turistams pasiūloma naujų pramogų, duris atveria nauji lankytini objektai, nepamirštami ir tradiciniai renginiai.

Tikrai yra teisūs tie, kurie įrašė Anykščius ir Niūronis į patraukliausių Lietuvos turizmo vietovių dešimtuką.

Vytautas BAGDONAS
Autoriaus nuotr.